

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI A1 DERSİ UZUN TEZİ

“NECİP FAZIL KISAKÜREK’İN ŞİİRLERİNDE ÖLÜM OLGUSU”

Danışman Öğretmen: Havva Reyhan
Öğrencinin Adı: Pelin Laçın
Soyadı: Önen
Numarası: D1129-032
Ödevin Sözcük Sayısı: 3610

Araştırma Sorusu: Necip Fazıl Kısakürek’in şiirlerinde “ölüm” olgusu nasıl işlenmiştir?

ÖZ (ABSTRACT)

A1 Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında uzun tez olarak hazırlanan bu çalışmanın amacı Necip Fazıl Kısakürek'in "ölüm" olgusunu şiirlerinde işleyiş biçimidir. Bu bağlamda, Necip Fazıl Kısakürek'in *Çile* adlı kitabının içindeki; *İstasyon*, *Hayat*, *Hayat Mayat*, *Gölgeler*, *Tablo*, *Ölüm*, *Ve Nefs*, *Beklenen*, *Eski Rafta* ve *Ölmemek* adlı şiirleri ölüm olgusunun işlenişi açısından incelenmiştir. Şairin anlatımındaki özgünlüğünü yansıtan ve belirtilen konuyu doğrudan ya da dolaylı olarak işleyen şiirler seçilerek araştırma alanı sınırlanmıştır. Okul kütüphanesi ve çeşitli İnternet kaynaklarının yardımıyla Necip Fazıl Kısakürek'in konuyu işleyişi üzerinde daha geniş bir bilgi yelpazesine ulaşılmıştır. Kaynak araştırmaları ve ön okuma sürecinde Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinin yanında, hayatı hakkında da bilgi edinilmesi, kendisinin bazı şiirlerinde "ölüm" olgusunu neden ve nasıl incelediği konusunda daha derin duygu ve düşüncelere ulaşılmasını sağlamıştır.

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirlerinde sıklıkla işlenen belki de en önemli konu, "ölüm" ve "ölüme karşı duyulan korku" olmuştur. Yapılan araştırmalarda şairin iç benliğindeki ölüm duygusunun "1934'ten önce" ve "1934'ten sonra" olarak bir iki aşamalı bir değişim süreci geçirdiği görülmüş ve şairin ikinci dönem şiirleri inceleme altına alınmıştır. Bu uzun tezin yazımında öncelikle ölüm olgusunun genel anlamda edebiyat tarihinde nasıl işlendiğine dair kısa bir genel bakışla başlangıç yapılmış ve hemen ardından Necip Fazıl Kısakürek'in bu olguyu nasıl işlediğine dair düşünceler ve yorumlamalar, şiirlerinden yapılan alıntılarla kanıtlanarak gerçekleştirilmiştir. Sonuç bölümünde ise şairin ölüm olgusuyla okuyucuya ne vermek istediği belirtilerek onun ölüm konusunda hangi duygu ve düşünceleri benimsediğinin açıklamasıyla tez sonlandırılmıştır.

(Sözcük Sayısı: 231)

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
1. Giriş	4
2. Necip Fazıl Kısakürek'in Şiirlerinde "Ölüm" Olgusu	7
2.1. Necip Fazıl Kısakürek'in "Ölüm" Algısı.....	7
2.2. Necip Fazıl Şiirlerine Yansıyan Ölüm.....	8
2.2.1. "İstasyon"	8
2.2.2. "Hayat"	9
2.2.3. "Hayat Mayat"	11
2.2.4. "Gölgeler"	12
2.2.5. "Tablo"	13
2.2.6. "Ölüm"	14
2.2.7. "Ve Nefs"	16
2.2.8. "Beklenen"	17
2.2.9. "Eski Rafta"	19
2.2.10. "Ölmemek"	21
3. Sonuç	23
4. Kaynakça	24

1. GİRİŞ

Türk şiirinin tarihsel gelişim süreci içinde “ölüm” olgusu, farklı yaklaşımlarla ele alınmıştır. Tanzimat dönemine kadar halk edebiyatında da dîvân edebiyatında da ölüm, büyük oranda İslam mistisizmi bağlamında ele alınmış; kimi zaman yeniden var oluşun gereği kimi zamansa erdemli bir biçimde ulaşılması gereken bir gerçeklik olarak işlenmiştir. Tanzimat Dönemi sonrasındaki şairler ise, gölge dünyanın sureti olma kabulünün dışına çıkmaya başlamışlar, ölümü var olan dünyanın somut gerçekliği olarak ifade etme yoluna gitmişlerdir. Böylelikle, ruhun bedeni terk edişi ile bu dünyadan ayrılış anlamına gelen ölüm olgusu, şairi içinde bulunduğu şartlarla birlikte dönem özelliklerini de yansıtan bir araç hâline gelmiştir.

Gelenekçi edebiyattan sonra Türk edebiyatının modernleşme sürecinde, yüzünü Batı’ya dönen şairlerimiz için de ölüm düşüncesi çoğu zaman trajik biçimde algılanmıştır; çünkü modernleşme dünyayı çekici ve sorunsuz bir yer hâline getirmeyi düşlemektedir, ancak ölüm gerçeğine bir çözüm bulamadıkları için bu olgu, onların “yaşam”ı hiçbir kusur barındırmayan cennet hâline getirmelerini engellemektedir. Bu nedenle, pek çok konuyu bir sanatçı inceliğiyle ele alan şairler, katı ve acımasız bir gerçeklik olarak karşılarında “ölüm”ü bulmuşlardır. *“Yahya Kemal Beyatlı için ölüm “asude bahar ülkesi” ifadesiyle sessizliği ve huzuru, varlığın aşmasını verir. Ahmet Haşim’de ise yer yer kabaran bir yok olma isteğine rağmen ölüm, sığınmaya doğru açılır.”* (1940 Sonrası Türk Şiirinde Ölüm, 160)

1940 öncesi dönem şiirinde bulunan hayata sarılma çabası ve ulusal bir duyarlılıkla dünyada bir yer edinme isteğine bürünmüş şairlerin ölüm karşısında yaşadığı boşluk duygusu, 1940 sonrası şairlere de dramatik anlamda aktarılmıştır. Tasavvuf, dünyevî birliktelikler ve ölüm, ahiret hayatı, savunma olarak ölüm, bir ideoloji uğrunda ölüm, ölüm karşısındaki çaresizlik,

ölüm gerçekliği karşısında duyulan derin ve çözümü olmayan ölüm gibi pek çok başlık altına alınarak şiirlere konu edilmiş “ölüm” olgusuna, modernleşme süreci ile birlikte, “intihar eylemi ile gelen ölüm” izleği de eklenmiştir. Böylelikle, “intihar” kavramı da kendini gerçekleştiremeyişin bir göstergesi/sonucu olarak şiirlerde yerini almaya başlamıştır.

Ölüm olgusu, Türk Edebiyatı şairleri için yaşanmak zorunda olan, kimsenin elinde olmayan kaçınılması imkânsız bir gerçek olmuştur. Hiçbir canlının değiştiremeyeceği bu gerçeklik, şairler tarafından insanın hayatını gerektiği gibi değerlendirmesine engel olan bir neden gibi kabul edilmiştir. Kimi şair, “ölüm”ün kendilerini ifade etmelerindeki eksiklikleri ve sıkıntıları doğrudan yaratan “trajik bir son”dan ibaret olduğuna inanmış, kimi şair ise intihardan gelen ölümü ele alarak insanda ortaya çıkan hayatın kıymetinin bilinmemesi düşüncesini yansıtmaya çalışmıştır.

Necip Fazıl Kısakürek, şiirlerinin genelinde iç dünyasını bir kaynak olarak tutmuş ve ürünlerini bu kaynaktan çıkarmıştır. Bu nedenle de toplumsal sıkıntıların ya da meselelerin aksine her zaman iç benliğinde yaşadıklarını ön planda tutmuş, ölüm ve ölüm korkusu gibi başlıklar altında insanın varoluşunu ve yok oluş sürecini, kendi benliğinden yola çıkarak sorgulamıştır. Bununla birlikte Kısakürek, şiirlerinde her zaman ölümün ne anlama geldiğini belirlemeye çalışmış ve toplumsal sıkıntılarla ilgilenmemiş olsa da toplumu oluşturan bireylere ölümle ilgili düşünceleri aktarma kaygısı içinde olmuştur. Şiirlerinde temel aldığı konular sebebiyle karamsar bir şiir dili oluşturmuş, çevresindeki her şeyi bu bakış açısıyla değerlendirerek esenliksiz bir atmosfer yaratmıştır.

Necip Fazıl Kısakürek, şiirlerinin çoğunda bir çıkmaz içinde kendini kaybetmek üzere olan bir şiir kişisi yaratmıştır. Yarattığı şiir kişisi için hayat her zaman bir hediye ve tam

anlamıyla kutsal bir süreç hâlini almıştır. Fakat bu kutsal süreç, adaletsiz bir şekilde insanın elinde olmayan bir işleyiş içinde müdahalesi imkânsız bir varoluş içinde olmuştur. Bu nedenle de şiir kişisi için hediye olan bu hayat, kaçınılmaz olaylar silsilesinden ibarettir. Tüm bunların farkında olması da şairi, her an bu hediyenin elinden alınması korkusuyla tedirginlik içinde olduğu bir hayatı yaşamaya zorlamıştır. Geçirdiği her saniyesinin bir başkasının olmayacağını bilen bir kişinin de bu ruh hâlinden kurtulması olanaklı olmadığından, şiirlerindeki karamsar dil ve tutum asla değişmemiştir. Kısakürek, şiirlerinde yarattığı bu kavga ve çırpınış ortamıyla, insanın hayat karşısındaki aciz tutumunu göstermeye çalışmıştır.

2. NECİP FAZIL KISAKÜREK'İN ŞİİRLERİNDE “ÖLÜM” OLGUSU

2.1. Necip Fazıl Kısakürek'in “Ölüm” Algısı

Necip Fazıl Kısakürek'in şiirini, kendisinin de ifade ettiği gibi, iki ayrı dönemde ele almak gerekmektedir. Bireyin iç sıkıntısına ve belirsizlik içindeki bunalımlarına değindiği ilk dönem şiirinde ölüm bir “hayattan kaçış”tır ve “kaçış”a sürüklenme eğilimidir. Bu dönemdeki şiirlerinin birçoğunda şiir kişisi, sosyalliğin söz konusu olduğu her ortamdan ve toplumla ilgili her olaydan uzakta kalmak ve ölümünü kendi yalnızlığında bulmak istemektedir. Çünkü hayatında kendini hep yapayalnız kalmış hisseden şiir kişisi, etrafındaki herkesin kendisini ancak öldüğünde anlayabileceğine inanmaktadır. Hatta bazı ilk dönem şiirlerinde, nesnelere ve uzamda bulunan eşyalar, şiir kişisini ya da şairi insanlardan daha iyi anlamaktadır.

“Birey olarak şairi, toplumun anlayamadığı üzerine kurulu şu dizelerde anlamlı olan taraf, eşyanın insana toplumdaki yakını olduğu vurgusudur: ‘Yağız atlı süvari koştur atını koştur!/Sonunda kabre çıkar bu yolun kıvrımları./Ne kaldırımlar kadar seni anlayan olur./Ne senin anladığın kadar kaldırımları...’ Üstelik burada soyut bir sevgili olan kaldırımlardaki gecenin görüntüsü, mezarındaki âşığını bekleyen ebedî taş imajıyla bütünleştirilir.” (1940 Sonrası Türk Şiirinde Ölüm, 163)

Necip Fazıl Kısakürek ölümü, yoğun betimlemelerle ele almıştır. Bu betimlemeler, insanın yalnızlığını, hayattan çekilerek kendi içine kapanışını ve yaşadığı uzamdaki eşyalarla kurduğu ilginç bağı, ilgi çekici bir biçimde yansıtan psikolojik tasvirlerdir. Bu nedenle Necip Fazıl

Kısakürek'in şiirlerinde, son nefesini vermekte olan ya da kendini ölüm hâlinde gibi hisseden birey ile birlikte “inik perdeler”, “ayak parmağındaki bez” ve “çıplak gömlek” gibi ifadeleri kullanması çokça rastlanan bir durumdur.

Necip Fazıl Kısakürek ölümden korkmaz; onun için ölüm korkunç değildir. Bu nedenle onun 1935 sonrasındaki ikinci dönem şiirlerinde ölüm, “ölümsüzlüğün başlangıcı” kabul edilerek hayatın en önemli değerlerinden biri olarak ele alınmıştır. Bu anlamda Necip Fazıl Kısakürek'in “ölüm” konusundaki görüşlerinin ikinci dönem şiirinde, yaşamıyla paralel olarak tasavvufi bir boyuta taşındığını söylemek mümkündür. İlk dönem şiirinin aksine topluma bir ileti verme ya da bir uyarıda bulunma çabası da bundan kaynaklanmaktadır. İkinci dönem şiirlerinin bir diğer özelliği de bu duruma bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Ölümü daha sakin duygularla karşılamakta olan şair, toplumdaki bireylere, ölüm gerçeğini kabullenmeleri gerektiğini, çünkü aslında bu dünyada yaşamakta oldukları hayatta birer köle olduklarını ve sonsuzluğa ancak öldükten sonra ulaşabileceklerini anlatmaya çalışır. Bu nedenle Kısakürek bu dönem şiirlerinde “ölüm”e ve onunla ilgili varlıklara kutsal bir anlam yükler. Özetle, bu dönem şiirinde Kısakürek ölüm olgusunu, İslam inancı çerçevesinde ve bireyden topluma doğru yönelerek ele almıştır.

2.2. Necip Fazıl Şiirlerine Yansıyan Ölüm

2.2.1. “İstasyon” Şiiri'nde Ölüm Olgusu

Necip Fazıl Kısakürek “*İstasyon*” adlı şiirinde ölümün zamansızlığı ve beklenmedik gelişi, bir “çan”a benzetilmiştir. “*Sonra bir düdük öter*” derken de ölüm vaktinin geldiği an

çalan çanla birlikte, yine bu durumu sembolize eden düdüğün keskin ve acı veren sesi birlikte söylenmiştir:

“İSTASYON

Burda gelir insana,

Boş günlerin usancı.

Çalar birden kampana,

Ölüm çanından acı.

Sonra bir düdük öter,

Kesik çığlıklarla der:

Burdan bildik gidenler,

Yarın döner yabancı...” (Çile, 305)

Şiirde, ölüm insanların aklını zorlamaktadır ve o ölüm anını bekledikleri zaman içerisinde geçen ya da geçirilen boş zamanların farkına, işte bu düdük, bu çanın çalınmasıyla varan insanın düşüncesi ise “*Burda gelir insana / Boş günlerin usancı.*” dizeleriyle anlatılmıştır.

2.2.2. “Hayat” Şiiri’nde Ölüm Olgusu

Hayat şiiri, Necip Fazıl’ın ölüm olgusunu işleyişi için uygun ve yeterli bir örnek teşkil etmiştir. Hayatı kaybetmenin kolaylığından, ölümün varlığını bile bile hayata tutunma çabasının zorluğunu estetik bir dille dile getirmiştir.

“HAYAT

Rüzgârdan açılsa kapım, bir ânda,

Kara haber gelmiş gibi ürkerim.

*Sanki gemilerim battı ummanda,
Paramparça oldu gökte ülkerim.
Ne acı, kaybetmek için sahiplik!
Ölümlüyü sevmek, ne korkulu iş
Hayat mı, püf desen kopacak iplik,
Çıkmaz sokaklarda varılmaz gidiş.” (Çile, 108)*

Şiirdeki “Rüzgârdan açılrsa kapım, bir ânda / Kara haber gelmiş gibi ürkerim.” dizelerinde olduğu gibi de şairin yarattığı şiir kişinin yaşama bakış açısının karamsarlığı sebebiyle sonucu güzel olacak bir şeyi bile değerlendirme şekli her zaman olumsuz bir tavır içerisinde var olmuştur. Şiirlerin genelinde neredeyse hepsinde aynı düşünceler içinde olan ortak, ana şiir kişinin hayat olgusuna bakış açısı aslında insanoğlunun en büyük gerçeklerinden birine de parmak basmıştır. İnsan hayatın iplerini elinde tuttuğunu sansa bile attığı adımlardan bile sorumlu olan o değildir. Bu nedenle de dünyada var olan ruh ve beden birliğinin kaybedilmesi insan elinde ayağında olan her şeyin belirsiz bir zaman dilimi içinde bekleyişlerle kendini durmadan insana hissettirerek yaşanmaz bir ortam oluşturmasıdır.

“Püf desen kopacak iplik” derken bile hayatın bir anda bitebileceğinin bilincinde olduğunun bir işaretidir. Şiirlerin içinde var olan çıkmazlar işte bu düşünceler yüzünden ortaya çıkmıştır. Necip Fazıl’ın oluşturduğu bir nevide kendisinin bir yansıması olan şiir kişinin içinde sıkışıp kaldığı psikolojik durumunun etkileriyle de çıkmazlar sebebiyle gerçek dünyanın varoluşları içinde sıkışıp kalmıştır. Aynı dizede geçen ip sözcüğü de hayata olan bağlılığı sembolize eden bir simge olmuştur. Yaşam ve ölüm arasındaki ince çizgi işte bu ipin bir eseridir. Kesildiği anda her şey biter. Ne zaman isterse gevşer ne zaman isterse sıkılaştır. Ne zaman isterse

kopmaya başlar ne zaman isterse direnir. Her şey o küçük ip parçasının inisiyatifine bağlıdır. Bu belirsizlikte insanın anı yaşamasına engel olarak sonrasını düşünmesini sebebiyet vererek karamsarlık ve çıkmazlara sürükler. Bu nedenle de Necip Fazıl'ın hayat görüşleri içerisinde de olan baskın korku duygusunun tek ve sonsuz çözümü korkunun başlıca sebebi olsa da ölüm gerçeği olmuştur. İnsanın karşılaştığı sevmek, sahiplenmek, acı, sevinç gibi dünyevi olgular ölümle birlikte son bulur ve acıların bitmesiyle yaşanacak sevincin üstü mutlulukları kaybetmek gerçeğiyle örtülerek korkunç bir hal almıştır. Bu korkunç duygular içinde en büyük sıkıntılarında bir başkası da dünya içinde nerede olduğunu kestirememesi olmuştur. Bazen de bu yerini belirleyebilmesinde yardımcı bir etken aradığından karamsarlık haricinde hayatla dalga geçerse bu savaşı kazanıp kazanamayacağını tartmıştır. Şiir kişisi yaşadığı korkular ve sıkışıklıklar sebebiyle onu beklentisiz yalnızca ölümü bekleyen bir insan hâline gelmiştir. Bu beklentisiz ve umursamaz düşünceler içerisinde değerlendirmeden aciz olsa da hayatın amacını kavrayamadığından bu savaşı kaybetmiş bir düşünce içine girmiştir; çünkü daima hiçbir şeyin kendi elinde olmadığı farkında olmuştur.

2.2.3. “Hayat Mayat” Şiiri’nde Ölüm Olgusu

Bu şiirinde Necip Fazıl Kısakürek, yaşam gerçeklikleri ve yaşama ait her türlü kavramın karşısına, kendisi için asıl gerçekliğin ifadesi olan ölüm ve ölümle ilgili kavramları yerleştirmeye çalışmış, bu kavramların karşılığını, gerçek yaşamdaki karşılıklarına çok yakın olan sözcüklerle oluşturmaya çalışmıştır:

“HAYAT MAYAT

Hayat, mayat diyorlar

Benim gözüm mayat'ta.

Hayatın eksigi var:

Hayat eksik hayatta.

Takınsam, kanat, manat;

Kuş, muş olsam seğirtsem.

Bomboş vatana inat,

Matan'a doğru gitsem...” (Çile, 43)

İçinde sayısız nimeti ve zenginliği barındırıyor gibi görünen hayat, Kısakürek için aslında bomboştur ve asıl yaşanılacak yer “vatan” değil, ahirette gidileceğine inandığı “matan”dır. İnsanın macerasına devam etmesi gerektiğinin bilincinde olan şiir kişisi, kimi zaman kuş olup “vatan”ın her köşesini gezmek istemektedir. Bununla birlikte, ne yaparsa yapsın, kuş olunca asıl gitmek istediği yerin “matan” olduğunu belirterek şiir boyunca vermek istediği iletiyi de paylaşmaktadır. Şaire göre hayatın zor sanılan bütün bilmeceleri, aslında basit bir kurmacadan ibarettir.

2.2.4. “Gölgeler” Şiiri’nde Ölüm Olgusu

Necip Fazıl Kısakürek şiirleri içinde ölümden sonraki sonsuzluğu, bu sonsuzluğa ulaşma arzusunu ve gerçek yaşamın sadece bu sonsuzluğa ulaşmanın önüne çıkan engellerden ibaret olduğunu anlattığı şiirlerden biri de “Gölgeler” adlı şiirdir.

“GÖLGELER

Gönlüm uçmak dilerken semavî ülkelere;

Ayağım takılıyor yerdeki gölgelere...” (Çile, 176)

“Gölgeler” şiirinde olduğu gibi, hayata olan bağımlılık ve günlük yaşamda karşılaşılan dünyevî sorunlar; bireyin ayağına takılan gölgeler imgesiyle ifade edilmiştir. Şiir kişisi bu durumdan kendisini kurtarmak ve ölümlle elde edeceği özgürlüğüne kavuşmak istese de dünyaya olan bağlılığı ne yazık ki onu bu kavuşmadan uzaklaştırır. Dünya üzerindeki ruh ve beden birliğinden bedenini gölgelere bırakıp ruhuna kavuşarak/ulaşarak semavi ülkelere yani iç benliğine doğru bir yolculuğa çıkmak istediğini simgelemiştir. Yine de bedeni dünyada tutunmaya zorladıkça bu mutluluğa ulaşmak imkânsız gözükmektedir. Gölge kadar silik ve soyut bir gerçekliğin bile onu dünyada tutmaya yetecek bir güce sahip olması da insanın yine hayat karşısındaki aciz duruşunun bir göstergesidir.

2.2.5. “Tablo” Şiiri’nde Ölüm Olgusu

“Tablo” şiirinde de ölümün akıl almaz bir olgu ve varlık-yokluk ikileminin sorgulanmasına yol açan bir gerçeklik olduğu düşüncesi imgelerle anlatılmıştır.

“TABLO

Ölümü sığdıramaz,

Akıl daracık koğuk.

Ölemez, çıldıramaz,

Ağlarlar boğuk boğuk.

*İlâç yarım, şişede,
Koltuk mahzun, köşede,
Ev halkı telâşede,
Ölü yerde, sopsoguk...” (Çile, 276)*

“Ölümü sığdıramaz / Akıl daracık koğuk.” dizelerinde aklın ölüm gerçekliğini anlayamayacağı, bu olgunun akıl, mantık çerçevesinden çok daha ötede, bambaşka bir boyut içinde olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda bu şiirde diğer birçok şiiirden farklı olarak ölümün ardında bıraktığı görüntü de resmedilmiştir. İntihar eden bir insanın, ölüme kavuşmuş olsa da arkada kalanları bambaşka bir acıyla baş başa bırakışı, ölümün zamansızlığıyla birlikte ortaya konmuştur. Evdeki, insanlar üzerindeki bu telaşın sebebi olan bu beklenmeyen kayıp, kimsenin beklemediği bir zamanda gelen ölümdür.

2.2.6. “Ölüm” Şiiri’nde Ölüm Olgusu

Necip Fazıl Kısakürek, “Ölüm” şiirindeki düşüncelerden yola çıkarak, ölümün onun için sembolize ettiği güzelliği, sevinci, mutluluğu bayram sevinciyle özdeşleştirerek sunmuş ve peygamberin bile başına gelen bir durumun içinde kötülük ya da mutsuzluk aranamayacağından bahsetmiştir.

“ÖLÜM

Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber...

Hiç güzel olmasaydı ölür müydü peygamber?...

Öleceğiz müjdeler olsun, müjdeler olsun!

Ölümü de öldüren Rabbe secdeler olsun!

*Kapı kapı, yolun son kapısı ölümse;
Her kapıda ağlayıp o kapıda gülümse!
O demdeki, perdeler kalkar, perdeler iner,
Azraile hoş geldin, diyebilmekte hüner...*

*O dem çocuklar gibi sevinçten zıplar mısın?
Toprağın altındaki saklambaçta var mısın?
Ölüm ölene bayram, bayrama sevinmek var;
Oh ne güzel, bayramda tahta ata binmek var!...*

*Ufka bakarlar; ölüm uzakta mı uzakta...
Ve tabut bekler, suya inmek için kızakta...
Sultan olmak dilersen, tacı, sorgucu, unut!
Zafer araban senin, gıcırtılı bir tabut!” (Çile, 382)*

Bu şiirde ölüm, şiir kişinin hem beklediği hem de çekindiği bir olgu hâline gelmiştir. “Kapı kapı, yolun son kapısı ölümse; Her kapıda ağlayıp o kapıda gülümse! / O demdeki, perdeler kalkar, perdeler iner” dizelerinde ölümün aslında herkes için bir rahatlama, bir kurtuluş ve acıların son buluşu anlamına geldiği sembolize edilmiştir. İnsan bayram sevinci havasında, naralarla bu dünyadaki rolüne veda ederek mutlak sonsuza kavuşmayı beklemiştir. Hayatın tamamında insan, bir tüketici olarak bu trajik-komedi içerisinde başrolü oynamış olsa da bu tüketim bir gün sona erecek ve ölümle yüzleşmek zorunda kalacaktır. Bu nedenle de bu tüketim

içerisinde ölüme karşı tutunmaya ve ölümlle savaşı kazanmak için hamle yapmaya çalışan her birey maalesef daha da erken bir zaman içerisinde bu boşluk içerisinde sürüklenip kayıplara karışacaktır. Bu sebepler de Necip Fazıl'ın şiir kişilerinin ölümlle savaşındaki başlıca nedenler hâline gelmiştir. Bir nevi bu kişiler insanlığın ölüm karşısındaki umutsuzluğunun canlı birer temsilcisi olmuş, düşünceleri açıkça ve tüm korkularıyla dile getirmişlerdir.

Necip Fazıl Kısakürek'in ölüm karşısındaki çaresizliği yansıttığı şiir kişilerinin özünde hissettikleri duygu, aslında bu tutkuyu tattığı anda her şeyin bitecek olmasıdır. Bu nedenle de bireylerin sevinçleriyle hüznüleri her zaman birbiri içinde kaybolup gitmiştir. Ölüm, bayram sevinci gibi birçok kez yaşanacak olsa belki de çok daha keskin ve derin düşüncelere sahip olabilecek insanlar, hayatın anlamlarını ölüm korkusu içinde kaybetmemeyi başarabileceklerdir. Ölüm bir bilinmezliğin ve sonsuzluğun temelinde olduğundan Necip Fazıl için de ölümü yaşamayan kimse bu olguyu tam anlamıyla benimseyemez ve anlam veremez. Ölüm de bu sebeplerden ötürü insanoğluna hediye olan bu yaşam sürecini insandan çok daha önce tüketmiş ve insanın kendine ayıracağı zamanı ölüm düşünceleriyle geçen anlamsız bir zaman dilimi hâline getirmiştir.

2.2.7. “Ve Nefs” Şiiri’nde Ölüm Olgusu

Necip Fazıl Kısakürek “*Ve Nefs*” şiirinde, “olduğu gibi ölmeden” ölümün gerçekleşmesini anlayamayacağı dile getirmiştir.

“VE NEFS

Köpek korkusuyla korktum ölümden,

Ölmeden ölmeyi anlayamadım.

*Ne güneşler doğup battı üstümden;
 Bir günü bir güne bağlayamadım.
 Hırsıma ne şöhret yetti, ne de şan;
 Döndüğüm her nokta dünyadan nişan.
 Nefsimin ardından koştum perişan,
 Ondan bir kıl bile avlayamadım...” (Çile, 185)*

“*Ne güneşler doğup battı üstümden; / Bir günü bir güne bağlayamadım.*” dizelerinde olduğu gibi, şiir kişisi elinde olmadan yalnızca günlerin geçişini izlemiş, bir müdahalede bulunup da bu duruma bir “Dur!” diyememiştir. “*Nefsimin ardından koştum perişan,/ Ondan bir kıl bile avlayamadım*” dizelerinde de bu yoldaki amansız anlama çabaları ve uğraşlarının anlamsız bir hâl alması ve umutsuzluk ve boşa çabalar içinde kaybolmasını simgelemiştir.

2.2.8. “Beklenen” Şiiri’nde Ölüm Olgusu

Kısakürek, “Beklenen” adlı bu şiirinde; şeytan, günah, mezar gibi olguları kullanarak, ölüm olgusuna benzer çağrışımlarla şiirlerinde somut ve soyut varlık ve olgularla ölümü bekleyişini benzetmelerle destekleyerek dile getirmiştir. Bu belirsizlikler şairi, ikilemler içine götürmüş ve her şeyden çok beklediği ölümden vazgeçtiği anlar bile olmuş ve hatta kimi zaman pes ederek kazanmaya çalıştığı bu ölüm kalım savaşında mağlup duruma düşmüştür. Şair, ölümü beklese de ne doğmanın ne de ölmenin onun ruh ve beden birliği üzerinde kendi isteğiyle bir etkisi olmadığını bildiğinden yaşadığı ikilem devam etmektedir. Zaten o bekleme de, vazgeçse de hayat onu ölüme itecek ve bu acıyı tatmasını zorunlu kılacaktır.

“BEKLENEN

Ne hasta bekler sabahı,

Ne taze ölüyü mezar.

Ne de şeytan, bir günahı,

Seni beklediğim kadar.

Geçti istemem gelmeni,

Yokluğunda buldum seni;

Bırak vehmimde gölgeni,

Gelme, artık neye yarar?” (Çile, 226)

Şiirde de görüldüğü üzere, ölümü düşünmek aslında yaşamaktan çok daha zor ve sancılıdır. Yine de ölümü beklemiyorken bile bu düşünce, şiir kişinin aklını kemirmeye devam etmiştir. Bununla birlikte, ölüm duygusu şiir kişinin kendi varoluşuna bir açıklama getirmesine yardımcı olduğundan, bu düşünceyi aklından çıkarmaya da yanaşmaz; çünkü hayat karşısında elinde olan tek şey ölümle ilgili inançları ve kafasında yarattığı olay öyküleri olmuştur. Acılarından kurtuluşunun, mutluluklara veda edişinin bir sebebi olacak olsa da ölüm Necip Fazıl Kısakürek için açılacak yeni bir kapı, bir tiyatro oyununun yeni bir perdesi, kitabın yeni bir sayfası, yeni bir şiirdir. Bu kapıyı açmanın yolu da ölümle gerçek dünyadaki ruh ve beden birliğini sona erdirmek olacaktır. Bu kapıyı tüm insanoğlu elbette ki bir gün mutlaka açacak, yeni duygularla yüzleşecektir. Yine de fazlasıyla açık ve net olduğu gibi insanoğlunun ölümde olduğu gibi bu perdeye geçerken de direnmesinin bir anlamı yoktur; çünkü bedenindeki o ip onu zorla

da olsa bu kapıdan geçirecektir. Bu kapıdan herkesin farklı zamanlarda bambaşka şekillerde geçecek olmasıyla oluşacak dönüşüm gerçeği de insanın ayrılık duygusunu derinden hissetmesine ve bu boşlukta acıyla sürüklenmesine sebep olacaktır.

İçinde daima baskın olan ölüm temelli korku duygusu, Necip Fazıl Kısakürek'in aklında akıl almaz bir ikilem yaratmıştır. Bir yanı ölümü kabullenmişken diğer yanı daima bir çatışma, manasız bir savaş içindedir. Kendisine ayna tuttuğu şiir kişilerinde de ölümün bu sinsî, belirsiz hâli bir yılan misali hayatına sızmış, sızdığı günden beri de; aklına, ruhuna ve bedenine zehrini yaymaya devam etmiştir. Bu zehrin vücudunun her bir zerresine yayıldığı gün ise ölümün geldiği gün olacaktır. "*Hayat, Mayat*" şiirinde de olduğu gibi hayatın her zaman bir yanı eksik kalmıştır. Bu eksiklik, bu ölüm düşüncesinin kapladığı alan altında yok olan anlar, düşünceler ve inançlar nedeniyle ortaya çıkmıştır.

2.2.9. "Eski Rafta" Şiiri'nde Ölüm Olgusu

Tıpkı hikâyelerde olduğu gibi hayatın da iniş çıkışların yaşandığı noktaları vardır ve bireyler kimi zaman yükselişe geçebilir ama sonra amansız bir düşüş içine geçtiği durumlar, dramatik zamanlar yaşayabilmektedir. Bu olay örgüsü insanoğluna hediye edilen kutsal sürecinde vazgeçilmez bir parçası halindedir. Bu yüzdende ölüm gerçeği tüm canlılar için asla bitmeyen tükenmeyen bir gerçeklik olarak kalacaktır. Bazı insanlar bu yolda anı yaşamayı tercih ederken, bazıları da ölüm düşüncesi altında bir savaşa girip kendilerini kaybetmeyi göze almıştır. Necip Fazıl Kısakürek ise bu yolda hem anın önemini sorgulamış hem de ölüm düşüncesi altında yok oluşa sürüklenmiştir.

“ESKİ RAFTA

Oyuncak kırılır, haydi, ya insan,

Nasıl parçalanır, nasıl bölünür?

Söylerler, mezara kulak dayasan;

Bir daha ölmek için ölünür.

Çekilmez akılda bu kadar sancı;

Akıl bir küçük diş, at, kurtulursun!

Ölmemenin olsa gerek ilacı;

Eski rafta ara, belki bulursun!..” (Çile, 264)

Necip Fazıl Kısakürek’in bu şiirine göre, onun gibi ölümü ensesinde bekleyen insanlar anı yaşamak isteseler de nefesini tepelerinde hissettikçe boşa geçirdiği anların pişmanlıklarına kapılacaklardır. Boşlukta engellere takılıp durmaya çalışsalar da bu sefer pişmanlıklarıyla, bu pişmanlıkların ruhları ve zihinleri üzerinde yaptıkları baskıyla bu yoldaki engellere takılan bu insanlar, bin bir farklı düşünceye parçalanarak devam etmek zorunda kalacaklardır. Bu parçalanma sürecinde ölüm düşüncesi altında yorulan ve sıkışan zihinler, ölüm korkusunun trajedileriyle bu parçalanışın farkına vararak acıyı kat be kat daha fazla yaşayacaklardır. Şair de şiirlerinde bu pişmanlıkları yaşayan canlıları boşa geçirdikleri zamanların ölümden farklı olmadığı gerçeğine parmak basarak acılarına acı katmıştır. Bu yolda parçalanan insanlar, boşlukta sürüklenmeye devam edecekleri için tekrar bir bütün hâline dönmeleri ölümsüzlükten ve kaybettikleri anları geri almaktan bile çok daha imkânsızdır. Bu parçalanmalarla birlikte de

birey, gerçeği algılayacak bir bilince varabilmiş olsa da gerçeklerin farkında varamadan kendi bilmezlikleriyle birlikte ölüme yaklaşmayı her gün daha fazla istemektedir. Ölüm isteği arttıkça da oluşan karamsar durum ise bir kara delik hâline gelerek anıları, duyguları, düşünceleri, içine çekmeye başlar. Tüm bu acıların tek sebebi ise kaçılrsa da beklenilse de ölümdür. Bu nedenle ölüm, güzel bir hikâyenin mutlu sonu da bir kâbusun uyanma noktası da olabilmektedir.

2.2.10. “Ölmek” Şiiri’nde Ölüm Olgusu

“Ölmek” şiirinde, insan yine bir esaret içindedir. Bu seferki esaret ise bir ip gibi, bir rüzgâr gibi bağımsız olarak addettiği olguların karakterinin altındadır.

“ÖLMEK

Kesilmiş bir kamyş, ormanlıklardan.

İnsan .. Rüzgârlara bağlı bir düdük.

İndik de dünyaya karanlıklardan,

Sıra sıra mezar, başka ne gördük?

Ölmek, ilk ve son, büyük kelime;

Çarpıldık, ölmek için ölüme!

Ver Allah 'ım, büyük sırrı elime;

Geçmez an, solmaz renk, kopmaz bütünlük.” (Çile, 263)

“Çarpıldık, ölmek için ölüme” dizesinde ölüm karşısında ölüme düşünmek için geçirilen boşa zamanların onların üzerinde yarattığı derin tahribat simgelenmektedir. Ölmek çabası içinde çarpılıp cezalandırılmalarda yine ceza ölüm olmuştur. Birey, bir çaresizlik içinde Allah’a yalvarır ve bu yoldan kurtulmanın çözümünü bulmak, bu büyük sırı kavuşmak ister. Bu

çaresizlik ve yalvarışların içinde şair her şiirinde olduğu gibi çıkmazlarda kaybolmuş ve zayıf bir karakter olan hâline geri dönmüştür.

“Yaşam, umudu yok etmektedir ve umutsuzluk son umudun eksikliğidir, ölümün eksikliğidir. Ölüm en büyük tehlike olduğu sürece, yaşamdan bir şeyler beklenir; ama diğer tehlikelerin sonsuzluğu keşfedildiği zaman, ölüm için umut beslenir ve ölüm umut olduğu sürece tehlike büyüdüğü zaman, umutsuzluk ölmemenin neden olduğu umutsuzluktur.” (Umutsuzluk Ölümcül Bir Hastalıktır, 144)

Soren Kierkegaard bu sözleriyle aslında Necip Fazıl Kısakürek'in içinde bulunduğu durumun bambaşka bir coğrafyada, bambaşka şartlar altında yaşamını geçirmiş bir insanla aynı durum içinde bulunduğunu gösteriyor. Ölüm en büyük umutsuzluk gibi gözüküyor olsa da asıl acı ve asıl umutsuzluk, ölüm duygusunun altında barınan, üstüne kapatılan sayfalar arasında kalmış başka acılar olmuştur. İşte bu durumun farkında olanlar da Necip Fazıl Kısakürek'te olduğu gibi Allah'tan ölüm acısını yaşamak yerine, bu acıdan uzak kalmak için olan gerçek sır için, çaresizlik ve acizlikler içerisinde yalvarışlara devam etmektedir.

3. SONUÇ

Sonuç olarak, Necip Fazıl Kısakürek hayatı süresince ölüm olgusunun bedeni ve ruhu üstünde yarattığı hâkimiyet ve karşı gelinemez güç birliğiyle bu duygulardan kurtulamamıştır. İnsan bu süreç içinde zayıf bir karaktere bürünmüş; yalvarışlar ve çaresizlik onun ruhunu sarmalamış ve acizlik duygusu da bu güç birliğinin içine katılmıştır. Necip Fazıl Kısakürek için tek gerçek “ölüm” olduğundan onun savaşı ve yaşam amacı bu gerçekle yüzleşmek olmuştur. Bu yüzden de ona hediye edilen ve adına “hayat” denen kutsal sürecin başından sonuna kadar bu olguları kavramaya, anlamaya çalışmış, ölüm ile hayatın, kendisi üstündeki savaşına ortak olmuştur. Tüm bu sebeplerden ötürü Necip Fazıl Kısakürek, ölüm korkusunun insanlar üzerindeki etkisinin ve hayatın insanla savaşına karşı söyleneceklerin en önemli temsilcisi olmuştur.

4. KAYNAKÇA

Ana Kaynak:

- KISAKÜREK, Necip Fazıl. *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları, (46. Basım) 2002.

İkincil Kaynaklar:

- FUAT, Memet. *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Adam Yayınları, 1999.
- KIERKEGAARD, Soren. Çev. Mukadder Yakupoğlu. *Ölümcül Hastalık Umutsuzluk*. İstanbul: Doğu Batı Yayıncılık, 2004.
- ÖRGEN, Ertan. "1940 Sonrası Şiirinde Ölüm". *Uluslararası Türk Kültüründe Ölüm Sempozyumu*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları, 2004.
- SOYSAL, İlhami. *20. Yüzyıl Türk Şiiri Antolojisi*. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 2004.
- <http://www.cafrande.org/?p=42998>
- <http://www.antoloji.com/necip-fazil-kisakurek/>
- <http://www.n-f-k.com/nfkforum/index.php?/topic/3595-cilede-olum/>
- <http://www.edebiyatforum.com/turk-edebiyati-sanatcilari/necip-fazil-kisakurek.html>
- http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20EDEBIYATI/veysel_sahin_necip_fazil_kisakurek_hayat_ve_olum_trajedisi.pdf